

נציבות תלונות הציבור על שופטים

לשכת הנציב אשר קולה
ס. נשיא, שופט מחוזי (בדימוס)

ב' בשבט תשפ"ו
20 בינואר, 2026
מספרנו: 939/25 / בית הדין השרעי

תמצית החלטה

על התבטאות פוגענית בהחלטתו של קאדי

תקציר: במסגרת החלטה שנתן הפנה קאדי לפתגם העוסק בכלבה (כשהמתלוננת הינה עורכת דין אישה), אשר הביאה שמד על עצמה ועל בני כפרה. הנציב קבע, כי מובנת תחושת העלבון, הפגיעה והחשש שחשה המתלוננת, אפילו הקאדי רק התכוון, כדבריו, לרמוז לה, כי בהתנהלותה היא עשויה להביאו שלא לדון בתיקים בהם היא מופיעה ולפסול עצמו מלשבת בדין בהם. לא כל שכן, שעה שהקאדי ביכר לבחור בפתגם זה ואף לא טרח להסביר את משמעותו לענין שבפניו בהחלטתו.

אכן, עצמאות הביטוי מוקנית לקאדי לנמק את החלטותיו על פי שיקול דעתו, ובידו אף למתוח ביקורת על התנהלות עורך דין המופיע בפניו. ואולם לעולם הביקורת צריכה להימתח בלשון ראויה שאינה פוגענית וחלילה שאינה משתלחת.

אף שאין בליבו של הנציב ספק, כי הקאדי לא התכוון להפחיד את המתלוננת ואף לא חלילה לגרום לכך כי תחוש איום לפגיעה או לאלימות, נראה כי הוא הרחיק לכת בלשונו מן הראוי ליושב בדין. התלונה נמצאה מוצדקת.

1. המתלוננת הגישה תלונה על התבטאויות קאדי בהחלטה שיפוטית ועל השמעת דברי השפלה ואיום עליה.

2. לדברי המתלוננת, בהחלטה שנתן הפנה הקאדי לפתגם בשפה הערבית שמשמעו "בראקש הביאה את האסון על עצמה" המתאר כלבה בשם זה, שבמעשיה גרמה לחשיפת בני שבטה בפני אויבים, דבר שהוביל להשמדתם ולרציחתה שלה. לטענת המתלוננת, מדובר באמירה מאיימת המרמזת כי היא עצמה תיפגע. כן יש באמירה לדבריה משום השפלה חמורה, שכן היא כוללת השוואה מבזה לבעל חיים (כלבה), תוך רמיזה לכך שהיא מביאה את הצרה על עצמה. כן הוסיף הקאדי לטענת המתלוננת משפט נוסף לפיה גישה מביאה אסון על בעליה.

3. בתגובתו לתלונה מסר הקאדי, כי המתלוננת מנסה ליתן לביטויים בהחלטתו משמעויות שאינן מתאימות להקשרם הנכון, וכי הוא הדגיש בהחלטתו שאינו גומל על התנהגות בלתי ראויה מצדה של המתלוננת בהתנהגות דומה. משמעות הפתגם הוא השתמש הינה, כי הזומם מזימות נגד אחרים פוגע בראש ובראשונה בעצמו כשכוונתו היתה, שהתנהגותה הבלתי נאותה של המתלוננת עשויה להביא לכך שיפסול עצמו מלבשת בדין בתיקה.

4. בהחלטתו קבע הנציב, כי קאדי מוסמך להעיר בהחלטה שיפוטית על התנהלותה של המתלוננת ככל שהיא עניינית ולא פוגענית.

5. עם זאת, ואף שאין בליבו של הנציב ספק, כי הקאדי לא התכוון להפחיד את המתלוננת ואף לא חלילה לגרום לכך כי תחוש איום לפגיעה או לאלימות, נראה כי הוא הרחיק לכת בלשונו מן הראוי ליושב בדין.

6. אכן, עצמאות הביטוי מוקנית לשופט ולקאדי לנמק את החלטותיהם על פי שיקול דעתם, ובידם אף למתוח ביקורת על התנהלות עורך דין המופיע בפניהם. ואולם לעולם הביקורת צריכה להימתח בלשון ראויה שאינה פוגענית וחלילה שאינה משתלחת.

7. הנציב הפנה בעניין זה לתמצית החלטה 302/15 מיום 23.6.15 על האבחנה בין עצמאות הביטוי ובין חופש הביטוי של היושב בדין; תמצית החלטה 240/23 מיום 18.4.23 על התבטאויות מיותרות של שופט בהחלטה לדחות בקשה לשחרורו של מי שנעצר בהפגנה; אליעזר ריבלין ואילן רויטר חופש הביטוי של השופט והשתקפותו בהחלטות נציב תלונות הציבור על שופטים, היבטים בביקורת רשויות המדינה – כתבים ואסופת מאמרים לכבודו של השופט אליעזר גולדברג, עמ' 247-276 (2023).

8. שעה שהקאדי מפנה לפתגם העוסק בכלבה (ומדובר בעורכת דין שהינה אישה), ולא כל שכן שעה שאין הוא חולק על דברי המתלוננת, כי מדובר בכלבה שהביאה שמד על עצמה ועל בני כפרה, הרי שמובנת תחושת העלבון, הפגיעה והחשש שחשה המתלוננת, אפילו הקאדי רק התכוון, כדבריו, לרמוז למתלוננת, כי בהתנהלותה היא עשויה להביאו שלא לדון בתיקים בהם היא מופיעה ולפסול עצמו מלשבת בדין בהם. לא כל שכן, שעה שהקאדי ביכר לבחור בפתגם זה ואף לא טרח להסביר את משמעותו לענין שבפניו בהחלטתו.

9. יפים לעניין זה גם דבריו של הנציב הקודם, השופט (בדימוס) א' שהם, בתמצית החלטה 387/23 מיום 11.6.23 התבטאות מיותרת ופוגענית בפסק דין, בה קבע, בין היתר, כי בנקל בידי היושב בדין למצוא נוסח חילופי ובלתי פוגעני, וכי אף שאין פסול, באופן עקרוני, כי יעשה שימוש בדימויים או במטפורות בהחלטה שיפוטית הרי שגם שימוש שכזה אינו מוגבל וצריך להיעשות בזהירות ובתבונה וכי אין מקום להשתמש בביטויים מיותרים היכולים לפגוע בצד להתדיינות (או בבא כוחו).

10. משכך נמצאה התלונה מוצדקת.